

Nåd och Handelsmannen i Borås,
Ädel och Högaktad,
Herr ANDERS BREDING
Samt
Fru JOHANNA CATHAR. FASTBERG,

Mine Guldske Föräldrar,

Hur skal jag Er min wördnad wisa,
Hwars minsta ämne är, at I mig lifwet gedt,
Hur skal jag Er onwördnad prisa,
Som mina fät på dygdens bana ledt:
Den ringa skänck jag Er här gifwer
Erfätter ej Er godhet på långt när;
Men dock et wedermåle blifwer
Utaf den tacksamhet, hwarmed jag stadsse är

Mine Guldske Föräldrars

Lydigste son
SVEN BREDING.

§. IX.

Per ludos quoque aleæ habitum sese insolenter er-
ga alios gerendi sensim contrahunt sodales. Po-
nimus enim ludos hos tales, quales plerumque sunt,
non quales mente concipi possunt: spe igitur lucri
obtinendi formantur societates aleatoriæ; quocirca
lusor quivis non admodum curat dignitatem socio-
rum, lætus, quod nonnullos inveniat, satis opulentos
ut possint, & satis temerarios ut velint, bona sua a-
leæ committere. Si igitur contingat, ut juvenem, e
pulvere scholastico egressum, comitetur opinio, quod in-
gentes opes vel possideat, vel post aliquod temporis spa-
tium certo sit habiturus, hic in circulos elegantiorum
societatum protinus cooptatur, invitatur ad convi-
via, abacis denique lusoriis propositis cernit se adæ-
quari viris, quos propter munerum præstantiam vix
e longinquo suspicere, ingenua sua nuper ausa fuit sim-
plicitas. Crescit hoc modo imperiti juvenis animus,
qui sibi imprudenter tribuit honorem, quem socii o-
pibus ipsius tantummodo deferunt: atque pari cum cæ-

teris inter ludendum jure gaudens, multa sibi contra honestatis & decori regulas subinde permittit; veniam tamen haud difficilem invenit, siquidem multas easdemque satis insignes suæ petulantiae ante pendere soleat, quam abacum relinquat. Enimvero hæc inter ludendum contracta arrogancia in consuetudinem abit, adeo ut in aliis quoque negotiis æque impotenter sese gerat erga eos, cum quibus aliquod commercium ipsi intercedit, atque aleæ socios excipere consuevit. Quem itaque puerum omnes ob modestiam in schola amant, eundem adultum & muneri cuidam adnotum ob ferociam & austeritatem vix ullus amplius ferre potest.

§. X.

Quilibet qui non est vel animo prorsus abjecto vel indole adeo feroci, ut aliorum hominum de se judicia non curet, omnem impendit operam, ut, si non eximiam inter cives suos consequi possit famam, integritatis tamen ac probitatis opinionem retineat. Est hoc etiam Juris Naturalis præceptum, ut unusquisque existimationem suam conservare amittatur. Qualis autem, quæso, est celebris aleatoris existimatio? Profecto aut deflorata, aut valde ambigua. Nonnulli enim, quibus cum nullum ipsi intercessit negotium, digito monstrant Polydorum, (liceat ita aleatorem nuncupare) ut hominem, quem non sua virtus sed fortuna reddit notabilem, qui ex alienis infortuniis ditescit,

& ne-

& nemini benefacit: alii, & hi sunt, quorum pecuni-
 as obtinuit, contendunt, quod nec fortunæ, nedum
 ingenio aut peritiæ, sed artificijs quibusdam, quæ in-
 dagare non potuerunt, suum in ludendo debeat suc-
 cessum: alii denique & hi sunt, quibus inter luden-
 dum semel iterumve succubuit Polydorus, adsevera-
 re non dubitant, ipsum, quamvis male audiat, esse vi-
 rum bonum & dignum, cum quo etiam in tenebris
 quis micet. Tandem æqui rerum æstimatores opi-
 nantur, Polydorum esse noxium civitatis membrum,
 quippe qui imperitorum juvenum bona strangulet, &
 mores corumpat, talem proinde cujus consortium,
 quilibet salutis suæ non incurius effugere debeat. Si-
 nistram opinionem aleatoribus inde ab antiquissimis
 retro temporibus adhæsisse, vel ex Cicerone disci-
 mus, qui licet non improbet ludos ac jocos, dum post
 exantlatos labores animi iisdem reficiuntur (a);
 attamen hæc delectationum genera ad ludos aleæ non
 extendit. Constat enim, ipsum Marco Antonio Consu-
 li, in medio senatu sedenti, graviter objecisse, quod
*Licinium Denticulam, collusorem suum, qui non dubitaret
 in foro alea ludere, tunc autem lege, quæ de alea est,
 condemnatum, in integrum restituere vellet (b).* Immo
 sequenti factum est tempore, ut illi, qui ludis aleæ
 maxime delectarentur, nomen tamen aleatorum dete-
 starentur. Discimus hoc ex Ammiano Marcellino:
*Quidam, inquit, aleatorum vocabulum declinantes, se cu-
 piunt appellari tesserarios, inter quos tantum differt,
 quantum inter fures & latrones (c).*

(a) *Vid. Libr. I. de officiis cap. XXIX.* (b) *Vid. Oration. Philipp. II. C. 23.* (c) *Vid. Libr. XXVIII.*

§. XL

Sicuti ad vigorem tam animi, quam corporis, plurimum confert æquabilis animus; ita sortem illius merito censemus infelicem, qui intra exiguum temporis intervallum in se experitur continuas intensissimi cum gaudii, tum doloris vicissitudines. Enimvero in hoc adfectuum æstu, nunc huc, nunc illuc fluctuat Polydorus, qui proinde quam multas patitur ægritudines, etjam dum has scite dissimulat, quisque facile animadvertit. Docet sane experientia, quod aleatores plerumque melancholia laborent. Atque non præter rarionem quæri potest: annon Polydorus, cujus conscientiam nondum penitus occalluisse ponimus, exprobrationes quasdam in suo pectore, qualemcunque alea habuerit exitum, persentiscat? Si enim secunda inter ludendum usus sit fortuna, collusorum bonis iniqua & legibus prohibita ratione suas auxit opes; quos proinde ad miserrimam sæpe redigit conditionem. Hi autem imprudentiæ suæ pœnas ita lucentes, quum honestis vitam sustentandi modis non sunt adsveti, ultima quævis & sibi aliisque funesta sæpe tentant, ut ex difficillimo hoc labyrintho sese expediant. Hæc autem sodalium infelicitas parum forte moyet Polydorum, qui paratas habet plures excusationes: quod cæteri collusores aleæ non coacti, sed spon-

sponte sua sese commiserint: quod volenti nulla fiat injuria, & quod singuli æquali periculo suas exposuerint pecuniās. Sed calvæ admodum hæ sunt excusationes: collusores enim, si sapiant, non volunt id, quod in aleæ ludo ipsis accidit, sed hujus contrarium, adeoque voluntas ipsorum est quam maxime ægra, quippe quæ vanis regitur præsumtionibus, nec placidæ obtemperat rationi; quin vero ita volenti fieri possit injuria, tanto minus erit dubitandum, quod ex tenore juris naturalis, non solum alterum injuriā afficit, qui ipsum lædit, sed etiam is, qui, quam potest, non avertit eas occasiones, quibus alter in castes infelicitatis per suam temeritatem incidere posset (a). Aut hæc discrimina, in quæ collusores sui præcipites ruunt, considerat Polydorus, aut eadem, lucro intentus suo, parum curat; in posteriori casu humanitatis sensum exuisse videtur, in priori exprobrationes hæc judicis, & pecuniis & sophismatibus falli nescii, intra se experietur: tu tamen auctor es, quod ille, quondam tuus sodalis, jam ad incitas sit redactus; in opibus aliorum tibi vindicandis usus es modis, quos jus naturæ improbat & leges civiles condemnant. Si denique fortuna Polydorum destituat, exiguo temporis spatio jacturam faciet bonorum, multis curis ac pertinacibus vigiliis collectorum; quorum reparatio quum sit incerta, furiis miseri status die nocteque torquebitur.

§. XII.

(a) Vid. Ciceronis libr. de Officiis Cap. VII.

§. XII.

Ne autem atriori, quam par fuit, carbone statum Polydori adumbrasse videamur, sistamus nobis ipsum ludo aleæ, in quo est contentio de magnis pecuniarum summis, occupatum, ponamus vero, quod omnia conamina præter spem & opinionem ipsi infeliciter cedant; quantum - ne exacerbatur, quam scintillant oculi, tremunt membra, quam sæpe extra se rapitur, quam longam maledictionum seriem in chartas & in fortunam evomit? Ne dicam, quod oculis & manibus elevatis Divinæ Providentiæ quasi insultare videatur, præsertim si cholericus sit temperamento. Turbidum feminarum, ludo aleæ cum distinentur, statum graphice depingit illustris Auctor Litterarum Persicarum: *j' ai, vu souvent neuf ou dix femmes, ou plutôt neuf ou dix siècles, rangées autour d' une table; je les ai vues dans leurs espérances, dans leurs craintes, dans leurs joies, sur-tout dans leurs fureurs; tu aurois dit qu' elles n' auroient jamais le tems de s' appaiser, & que la vie alloit les quitter avant leur désespoir: tu aurois été en doute, si ceux qu' elles payoient étoient leurs créanciers, ou leur légataires. (a).* Si subitaneo huic ac violento adfectuum æstui, quem ludi aleæ solent excitare, addamus longam temporis moram, qua aleatores abaco adsident lusorio; mirum non erit, si humores corporum, ex utraque causa corrupti, materiam plurium morborum præbeant. Observatum igitur fuit, quod Hispani, qui præ

præ ceteris populis in ludos propendent memoratos, atræ etjam bilis injurias admodum sentiant.

(a) Vid. *Lettres Persanes de Mr. Montesquieu* p. m. 128.

§. XIII.

Sicut divitiæ a multis habentur instrumenta felicitatis ac commoditatis suæ promovendæ; ita spe easdem obtinendi nullas illi fugiunt molestias, nec ulla exhorrescunt pericula; sed quo majores præsumuntur opes, & quo celerior ad earum fruitionem patere videtur accessus, eo majori ardore & contentione eas sibi vindicare student. Atque hinc procul dubio arcessenda est causa, quare nonnullorum animi oculique mole præpositæ pecuniarum summæ ita perstringantur, ut cum manifesto vitæ ac salutis dispendio compendia opum per ludos aleæ quærere non dubitent. Stupendum hujusmodi casum, quem nunc attulisse non pigebit, alicubi legimus. Interfuit juvenis societati, in qua plures ludendo suam experiébantur fortunam; ipse autem ut spectator tantum aleæ primum adfuit; sed quum summa inter certandum valde increvisset, antequam charta extraheretur decretoria, dum cuilibet præsentium ex denuntiatione thesaurarii relinquebatur potestas, suam experiendi fortunam, juvenis memoratus se continere non potuit, quin in ambiguan, quæ aperiebatur, descenderet arenam. Quum autem probe sciret, se solvendo minime esse parem, si charta extracta sibi non faveret, nec igno-

raret, quod propter æs hoc modo contractum, vel in perpetuum includeretur carcerem, vel remis manciparetur, ad fenestram accessit, eamque aperuit, per hanc ex superiori ædium parte, ubi ludebatur, in profluentem torrentem, si quid adversi accidisset, sese præcipitaturus. En quo sacra auri fames multos rapit, qui vitam ipsam divitiis, voluptatum suarum instrumentis, postponere, sibi non ducunt religioni. Dubium autem est, an tales secum habitent, præsertim cum temeritas usum rationis impediat. Denique cum Polydorus ludos, ut rem maxime seriam, tractet, examen vitæ suæ vix unquam instituit; quare, dum æstus aleatorius ipsum detinet, Deum, seipsum & alios homines parum curat. Ex quibus omnibus, in medium jam allatis, concludimus, quod cum homines per ludos, in tot vitiorum devia, quot vidimus, incidant, & eorum dulcedine fascinati ex uno extremo in aliud prolabantur, nemo eisdem se suasque opes committat, cui integra conscientia suaque salus curæ cordique sint.

§. XVI.

Porro si influxum aleæ in statum œconomicum attentis oculis animisque consideremus, funestissimum eundem esse inveniemus. Ad familiæ enim florem necessarium est, ut singula justo ordine peragantur negotia, atque ita administrantur, ut accepti & expensi rationes sibi consent. Enimvero si vel pater
vel

vel mater familias in ludos aleæ propendeat, eisdem-
 que toties, quoties sese offerat, occasio, intersit; pla-
 ne ignoratur, quantæ sint familiæ illius facultates;
 qui enim hodie crumenas pecuniis distentas possidet,
 brevi post easdem per aleam penitus exhaustas re-
 perit. Oportunitati igitur res necessarias minimo,
 quo fieri possit, pretio sibi comparandi non infervit
 aleator, lætus si in diem modo vivere possit. Docet
 etiam experientia, quod dentur patres familiarum, qui
 ludos aleæ ita deperiant, ut, visis forte chartis lusoriis,
 nuncupata in horum execrationem vota temere negli-
 gant, sui suorumque obliviscantur, & aleæ fortunam rur-
 sus experiri tanto magis cupiant, quod pecuniæ summam
 collegerint, adeoque solvendo sint pares. Ad abacum igi-
 tur lusorium nec volentes, nec prorsus nolentes accedunt,
 a quo post varias fortunæ vicissitudines non prius re-
 cedunt, quam laborum & industriæ stipendia dissiparunt.
 Ad uxores igitur & liberos adstrictos ac necessa-
 ria vitæ adminicula extensis brachiis poscentes, hi ni-
 mium leves redeunt, quorum miseriam sua ex infeli-
 ci ludo contracta animi ægritudine non minuunt, sed
 opum & consiliorum inopes sæpe augment? Alius, cu-
 jus præcordia ex simili ficta sunt luto, accepit pecu-
 niæ summam, quam hospiti suo, cui jam per annum
 & victum & alia vitæ commodioris præsidia debet,
 destinat, sed antequam ex condicito fieri debet solu-
 tio, adducitur in societatem hominum, delectationis
 causa congregatorum; a quibus invitatur, ut per lu-
 dum aleæ horas aliquot fallat. Hæret suspensus quid

faciet? Si oblatam acceperit conditionem, potest summam, quam secum attulit, vel augere vel amittere; si socialiter vivere detrectaverit, vereretur, ne pro homine fordido habeatur, & circo tot egregiorum hominum excludatur. In ancipiti hocce casu cedit suis adfectibus & cerebrinæ honestati, atque tamdiu chartas vel tesseras versat, donec tantum, quantum attulit, debeat. Quocirca in mente hujus debitoris novus exoritur scrupulus, cui in solvendo ære contracto, cum utrique non sufficiant pecuniæ, primas deferet, vel suo hospiti, vel aleæ focis? Ratio dicitur, hospitem tanto magis esse præferendum, quod non solum tempore sit prior, sed sine ipsius auxilio necessaria multa vitæ adminicula desiderasset debitor. Attamen rationem suam conticescere hic jubet, & solvit protinus aleæ focis, causatus, quod æs ad abacum aleatorium contractum ex honesta inter homines politioris ordinis recepta consuetudine e vestigio sit solvendum. Atque hoc modo aleator fit improbus civis, ut probus habeatur sodalis.

§. XV.

Auget gravitatem ludorum memoratorum, quod aleatores in societatem suæ, sæpe non immeritæ, calamitatis interdum rapiant personas, optime de se meritas. Effectus temeritatis aleatorum quotidie fere cernimus funestissimos. Antiquam eandemque illustrem familiam, quæ ex pluribus suis prædiis insignes
quotan-

quotannis fecit reditus, quibus avitum gentis suæ splendorem conservavit, vel societatem mercatoriam, quæ artes & commercia promovendo, & suas & patriæ opes admodum auxit, opinione citius ad incitas redigit filius aut nepos, qui in opulentia sinu educatus, nihil magis quam suas voluptates, quas in ludo aleæ invenit præcipuas, curat. Contracto enim aeri solvendo quum annui non sufficiant reditus, illinc avita prædia, hinc metallifodinæ, naves & fabricæ hæstæ subjiciuntur publicæ; adeo ut ea nomina, quæ totidem fidei pignora haud ita pridem fuerunt, infidæ deinceps habeantur maleæ. Utcunque autem gravis fit hæc jactura respectu familiarum & societatum, quæ eam perferunt, illam tamen minus sentit respublica, si tantum in ære civium suorum fuerit aleator; in mali autem hujus societatem venit integra civitas, si in exteris regionibus patrimonium suum atque stipendia ipse disperdat. Cristas tamen nonnunquam tollit aleator, & egregie se rem suam egisse venditat, quod patriæ honorem suis opibus apud externos promotum iverit. Sed quum hæc jactantia sit æque vana, ac ludus aleæ, cui opes suas exposuit, fuit temerarius, homines enim ex probis factis, non autem ex divitiis a Majoribus quidem relictis, sed ab ipsis leviter dissipatis æstimantur, hanc etiam imprudentiæ pœnam fert aleator, ut odio ab iis habeatur, quorum erumenas, donec aleæ fortuna ipsi favit, exhausit, & insuper in sua miseria irrideatur ab iis, quos præter suam ditavit opinionem. Magna hæc esse infor-

tunia, quæ per ludos aleæ familias adffligant, cordatus quilibet agnoscit, sed quod eadem adhuc esse possint majora, tristis docuit experientia, qua constat, quosdam horum ludorum fascino ita fuisse correptos, ut cum nihil amplius ipsis suppeteret, uxores & liberos suos aleæ exposuerint. Ex quibus omnibus patet, vix quidquam dari, quod familias in ultimam miseriam citius aut profundius detrudat, quam ludum aleæ, qui usum rationis in hominibus magis sequeret, quam famosa inter veteres pocula Ciræa.

§. XVI.

Vidimus modo, quantam noxam per unius culpam tam familiis, quam societatibus vel adferant, vel adferre possint aleæ ludi, dum hi non solius delectationis, sed lucri potissimum causa frequentantur; qui præterea integræ civitati valde nocent, si viri illustres, qui in præcipuam negotiorum publicorum curam veniunt, ab eorum illecebris non abstineant. Sicut enim nihil alea est incertius; ita rationes aleatorum raro sibi constant; quare qui Attalicas fere possident opes, paulo post necessaria tam vitæ, quam dignitatis tuendæ adminicula desiderabunt. Si in exteris constitutus terris, ubi Regis sui mandata & patriæ salutem procurare tenetur, legatus in has incidit angustias, multas occasiones egregie quid in patriæ felicitatem agendi intermitteret, multaque sæpe indigna patietur, præsertim si negotium ipsi fuerit cum
credi-

creditore vel moroso vel callido. De Galliae Rege
 LUDOVICO XI memoriae produnt annales, quod Re-
 gis Angliae Ministris, quos exiguis frui stipendiis co-
 gnoverat, magnas pecuniarum summas concesserit,
 nec aliam ab illis solutionem, quam chirographa in fidem
 accepti postulaverit; quibus receptis, hos sibi magis,
 quam Regi, qui eos miserat, reddidit devotos. Ecquis
 autem dubitat, quin eadem propemodum scena cum mi-
 nistro, qui in ludum aleae nimis propendet, etiamnum
 ludi queat? Praeterea quum rerum minimarum in-
 felicitatem publicam maximus nonnunquam sit influ-
 xus, accidere potest, ut propter ludos Legatorum Natio-
 nes ipsae labyrinthis dissensionum, quin etiam bellorum,
 ex improvise implicentur. Ficta in praesentem rem non
 loquimur; memoria enim non excidit, quid in Hispania
 non multis abhinc lustris contigit, scilicet ut legatus huc
 missus, quod ludis aleae impotenter uteretur, & metropoli
 & regno propediem exire juberetur. Quod vero nul-
 la hinc exstiterit malorum seges, id partim factorum be-
 nignitati, partim ipsorum Principum humanitati erit
 adscribendum. Alia vice dissensionum scintillas, in aba-
 co lusorio excitatas, in gravissima bellorum incen-
 dia erupisse, constat. Ita, ut alia reticamus exempla,
 Scriptor Gallicus: *Notre Histoire nous fait voir, que
 Robert & Henri, enfans de Guillaume le Conquerant, étant
 venus visiter le Roi Philippe Premier à Conflans sur
 Oise, & s' étant mis à jouer à l' Echiquier avec Lou-
 is le Gros fils du même Philippe, ils s' échauffèrent
 tellement à ce jeu, que se querellant ils en vinrent aux
 mains.*

mains. Notre Louis nomma Henri fils de bâtard, ce-lui-ci le frappa de l' Echiquier, & l' eut peut-être tué, si Robert son frere ne l' en eût empêché. Les Normans se sauvèrent après cela chez eux; mais ce fut l' origine de quatre cens ans de guerres, qui continuèrent depuis entre eux & nous. Le second exemple sera étranger, & d' un pais, qu' on peut nommer l' audre monde. L' Inca Manco jouant aux quilles avec des Espagnols, qui s' étoient refugiés vers lui, l' un d' eux nommé Gomez Perez prit querelle avec ce Prince, & le tua d' un coup de quille sur la tete; ce qui porta les Indiens à faire perdre la vie à tous ces Espagnols (a).

(a) Vid. Oeuvres de la Mothe de Vayer Tom. V. Part. II. p. m. 251.

§. XVII.

Ne autem quis existimet, quod Philosophiam nimis umbraticam sapiant illa, quæ a nobis allata sunt, argumenta, & quod aliter sentiant viri, qui in populorum luce versantur, hos etiam consulere juvabit, ita tamen ut elegantiarum magistros, turbam nimis levem, prætereamus, & eorum adferamus sententias, quibus propter perspicaciam, probitatem ac dignitatem censorium merito competit munus. Proletariam esse Aristotelis Philosophiam multi quidem nunc existimant, sed quum vastam ipse rerum civilium peritiam habuerit, nec leviter & præter rationem quidquam adseruerit, dignus est, qui in hoc argumento
audi-

audiatur, *Ipsæ autem aleatores, fures & latrones ejusdem esse furfuris censuit (a).* Quantum Cicero ludos aleæ improbaverit, supra a nobis fuit observatum. Quum gravitas Spartana in austeritatem ferme abierit, nec illos ferre potuerunt Lacedæmonii, qui ludis aleæ bona sua exponerent. Relatum igitur legimus, quod cum legatus quidam hujus civitatis Corinthum missus esset, vidisset autem reipublicæ hujus senatores ludis aleæ sese exercentes, infecto hinc discesserit negotio, quod turpe ac periculosum Lacedæmoniis duceret, cum istiusmodi lusoribus fœdus & amicitiam inire (b). Quando Svetonius vitam Imperatoris AUGUSTI a se consignatam exhibet, atque in isthac tabula tam virtutum ipsius lumen, quam vitiorum umbram scite depingit, ad hæc nimiam ejus in ludos aleæ proclivitatem refert: *aleæ, inquit, rumorem nullo modo expavit, lusitque simpliciter & palam oblectamenti causa, etiam senex, ac præterquam Decembri mense, aliis quoque festis profestisque diebus.* Adfert adhuc epistolam Imperatoris ad Tiberium datam, in qua scribit: *lusimus per omnes dies, forumque aleatorium calcavimus - - Ego perdidit viginti millia nummum meo nomine (c).* Et quum insequentes Romanorum Imperatores satis animadverterent damna, quæ ex ludis aleæ in rempublicam redundant, toti etiam in id incubuerunt, ut his, inter cives suos magis magisque in gravescentibus, firmissima opponerent repagula. Satis igitur non habuerunt, aleatoribus pœnam proposuisse, sed quum scirent, plerosque lusores studio per

C

teme-

temerarium hocce compendium suas augendi opes, statuta optima eludere, ipem ipsis præriperunt summam pecuniarum aleæ expolitam, tam obtinendi, quam forte obtentam retinendi. Unicuique enim, cujus vel ex cognatione vel ex officio intereat, facultatem concedebant valide repetendi quod amissum erat, ceu ex jure Romano colligere licet. Perhibent etiam annales Ecclesiastici, quod veteres Christiani lusum aleæ pro invento habuerint diabolico, atque in actu baptismali nominatim alearum otio his verbis renunciaverint: *Abnuncio rapinis, alearum otio & tabularum lusui* (d).

(a) *Vid. Lib. IV. Ethic.* (b) *Vid. Lambert. Dancus de ludo aleæ Cap. 7.* (c) *Vid. Cap. LXXI.* (d) *Vid. LUDOV. DUNTE casus Conscientiæ p. m. 322.*

§. XVIII.

Enimvero haud opus est, ut ex antiquitatis sine sententias quasdam de moralitate ludorum aleæ depromamus; iis vivimus temporibus, quibus Europæ Principes alique eximii viri plura quotidie dant *Μαθηματικά* exempla, quam fortitudinis specimina veteres ediderunt Heroës. De Magno Comite DE FALKENSTEIN, seu Imperatore Romano Germanico JOSEPHO II relatum legimus, quod cum in peregrina eademque splendidissima Europæ aula, quam invisit, ad ludum chartarum invitaretur, responderit, se, quod pecunias non haberet, in societatem venire non posse:

se:

se: attonitis ad hanc excusationem adstantibus, suam ita explicuit mentem: Pecuniæ, quas habeo, non meæ, sed meorum sunt civium, qui easdem administrandas mihi tradiderunt; fas igitur non est, ut ego fortunæ arbitrio leviter committam depositum, quod cives mei non sine multo sudore & labore mihi compararunt. Augusto huic responso consona est alius viri probitate magis, quam dignitate conspicui, in pari casu excusatio: Habeo, inquit, centum aureos, nolo autem summam hanc aleæ exponere, fieri enim potest, ut eam perdam, quo facto opitulari non possem amico, vel alii bene merito, parem summam a me in sui conservationem cras forte petenti. Cur aliquid hodie tentarem, cujus me propediem vehementer pœniteret? Non tam hominum, quam potius humanitatis hos esse vitæ canones, forte non præter meritum dici potest.

§. XIX.

Antequam disquisitioni huic de moralitate ludorum aleæ finem imponimus, paucis erit dispiciendum, quo loco hos inde ab antiquissimis temporibus Gens Scandica habuerit. De antiquis Germaniæ incolis memoriæ prodit FACITUS, quod in ludos aleæ nimium quantum propenderint. *Aleam, inquit, quod mirere, sobrii inter serâ exercent, tanta lucrandi perdendive temeritate, ut cum omnia defecerunt, extremo ac novissimo jactu de libertatē & de corpore contendant. Victus voluntariam*

tariam servitutem adit, quamvis junior, quamvis robustior, alligari se ac venire patitur (a). Quamvis autem Scandinavia nostra Germaniæ nomine ab antiquis Historicis subinde comprehendatur, nullo tamen constat documento, veteres Gothos in parem cum Germanis ludendi vecordiam fuisse prolapsos; contra ea docent annales, ipsos cura mala quævis potius, quam servitutem perpeffos, tum etiam hominibus, delectationi tantum inservientibus, nullum statuiffe pretium (b). Tradit Olaus Magnus, Gothos adhibuisse ludos aleæ ad explorandam animorum in procis indolem (c). Negandum forte non est, quod unus alterve procus isthoc artificio leviter prodiderit, in quantum suis imperare posset adfectibus; sed quum vix ulla hujus consvetudinis exempla in antiquis historiis, quæ res minimi momenti sesquipedalibus non raro describunt verbis, occurrant, morem hunc nec generalem fuisse opinamur. Postquam autem priorum temporum simplicitatem Unio excepisset Calmariensis, qua periodo, Svecis admodum fatali, exteri contra fidem a Principibus datam ad supremos honorum gradus in patria evehebantur; factum est, ut illi privatum luxum ex publica alerent miseria, ludosque aleæ frequentiores redderent. Quare in jure aulieo tam Regiæ Margarethæ, quam Regis Erici Pomerani gravia in aleatores edicta occurrunt. In jure Municipali Titulo de furto proxime annectitur Titulus de ludis aleæ (Dobblara Balkler); per quam constitutionem nemini conceditur facultas ultra unam marcam ludorum discrimini exponendi,

licus

secus faciens gravi mulctaretur poena; adeo, ut aleatores, in magnum periculum sine pari ditescendi spe sese conjicerent. Præcipue litterarum alumnis interdictus est ludus aleæ, ex tenore Constitutionum Academicarum (d). Quæ singula statuta tam *ανεβεία*, quam rigore superant binæ constitutiones Reginae gl. m. ULRICÆ ELEONORÆ, Stockholmiae d. 12 Novembr. & 5 Decembr. 1719 datæ, dignissimæ omnino, quæ integræ legantur; ut alia edicta brevitate causa nunc prætereamus.

(a) *De moribus Germaniæ Cap. XXIV.* (b) *Vid. OstG. Lag. DrapB. 18. Cap. §. 1.* (c) *Vid. Histor. de Gentibus Septemtr. Libr. XV.* (d) *Cap. XXIII. §. 18.*

